

Sağlıklı Bir Gebelik için Tetanos, COVID-19 ve Grip Aşılması (Halk için bilgi notu)

Anne Ölümleri

Anne ölümü, bir kadının, gebelik sırasında ya da gebeliğin sonlanmasından sonraki 42 gün içerisinde, gebeliğin süresine ve yerine bakılmaksızın, gebelik durumunun doğrudan ya da dolaylı nedenlerle şiddetlendirdiği *tesadüfi olmayan* nedenlerden kaynaklanan ölümüdür. **Grip, COVID-19, Tetanos gebeliğin etkisi ile ağır seyrederek ve ölümlere yol açar. Oysa bu hastalıklardan ölümleri önleme gücü yüksek aşılarda vardır ve güvenle kullanılmaktadır.**

Gebeliğin doğrudan ya da dolaylı sonuçlarından biri olan **anne ölümleri** üreme sağlığı ve kadının toplumdaki değeri hakkında önemli bir temel sağlık göstergesidir. DSÖ Avrupa Bölgesinde 2017’de, İtalya’da, en düşük yüz bin canlı doğumda 2 olarak bildirilen **Ana Ölüm Oranı** Türkiye’de 2020 yılında her yüz bin canlı doğumda 13.1 olarak rapor edilmektedir. Doğu Marmara bölgesinde yüz binde 7 olan anne ölüm oranının Ortadoğu Anadolu’da yüz binde 21.5’e çıktığı, diğer bir ifadeyle bölgeler arasında 3 kattan fazla fark olduğu görülmektedir. Şekil 1’de Ülkemizde bölgelere göre -COVID-19 kaynaklı anne ölümleri hariç- anne ölüm oranları görülmektedir

Birleşmiş Milletler’in “**Önlenebilir Anne ölümlerinin 2030’da “0” düzeyine indirilmesi**” hedefine ulaşma yolunda ülkemizde önemli bir bölgesel eşitsizlik sorunu vardır.

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: COVID-19 kaynaklı anne ölümleri hesaplamaya dahil edildiğinde 2020 yılı anne ölüm oranı (100.000 canlı doğumda) 19,9’dur.

Şekil 1. İBBS-1’e Göre Anne Ölüm Oranı (100.000 Canlı Doğumda), 2020

Sağlık Bakanlığının bildirimine göre; COVID-19 kaynaklı anne ölümleri eklendiğinde anne ölüm oranı yüz bin canlı doğumda 19,9’a çıkmaktadır. 2020’de gerçekleşen 3 anne ölümünden 1’inin nedeni COVID-19’dur. Başka bir ifade ile 2020’de COVID-19 nedeniyle anne ölümleri % 51,9 oranında artmıştır.

Gebeler, gebelikleri boyunca, akrabaları kadınlara göre daha sık sağlık hizmeti alma gereksinimi duyarlar. Sağlık kuruluşlarına gidiş-dönüşleri ve orada buldukları sırada COVID-19 gibi solunumla bulaşan hastalıklarla karşılaşma riski taşırlar. Ayrıca gebelikte COVID-19 ve grip gibi hastalıkların daha ağır seyretmesi gebelerin sağlıklı kişilere kıyasla bu hastalıklara bağlı ölüm riskini artırmaktadır. Bu nedenle gebelerin aşılmasını kritik önemdedir.

Tablo 1. Türkiye’de İBBS-1 düzeylerine göre toplumda COVID-19’a karşı aşılama oranları ve 2005 Ulusal Anne Ölümleri Çalışmasından (UAÖÇ) bu yana Anne Ölüm Oranlarında (AÖÖ) Değişim (2005-2020)

	17 Ocak 2023 COVID-19 Toplumun Aşılama Oranı	Aşılama oranına göre sıralama	2020 AÖÖ	2020 AÖÖ’na göre sıralama
TR1-İstanbul	59,0	9	11,5	6
TR2-Batı Marmara	69,9	1	11,0	5
TR3- Ege	67,6	2	10,6	4
TR4-Doğu Marmara	62,8	5	7,0	1
TR5-Batı Anadolu	61,8	6	13,3	8
TR6-Akdeniz	60,8	7	12,0	7
TR7-Orta Anadolu	59,5	8	14,0	9
TR8-Batı Karadeniz	67,3	4	8,8	3
TR9-Doğu Karadeniz	67,5	3	14,5	10
TRA-Kuzeydoğu Anadolu	51,3	10	8,0	2
TRB-Ortadoğu Anadolu	49,4	11	21,5	12
TRC-Güneydoğu Anadolu	42,3	12	18,7	11
Türkiye	63,6		13,1	

En iyi durumdakiler

En kötü durumdakiler

Anne ölüm oranlarında 2005’ten 2015-2019 periyoduna % 51’ dolayında gerçekleşen azalmanın tüm bölgelerde gerçekleşmediği, 3 bölgede artış kaydedildiği (İstanbul, Batı Anadolu, Orta Anadolu); kısıtlı bir süre de olsa, 2020’de 2015-2019 periyoduna göre -COVID-19 ölümleri eklenmemiş haliyle- anne ölüm oranlarının 4 bölgede (Batı Anadolu, Orta Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu) arttığı görülmektedir.

COVID-19’a karşı toplumu aşılamanın en düşük olduğu 2 bölge, aynı zamanda anne ölümlerinin en yüksek olduğu bölgelerdir. Gebelerde COVID-19’a karşı aşılama oranı hakkında ne yazık ki bilgimiz yoktur.

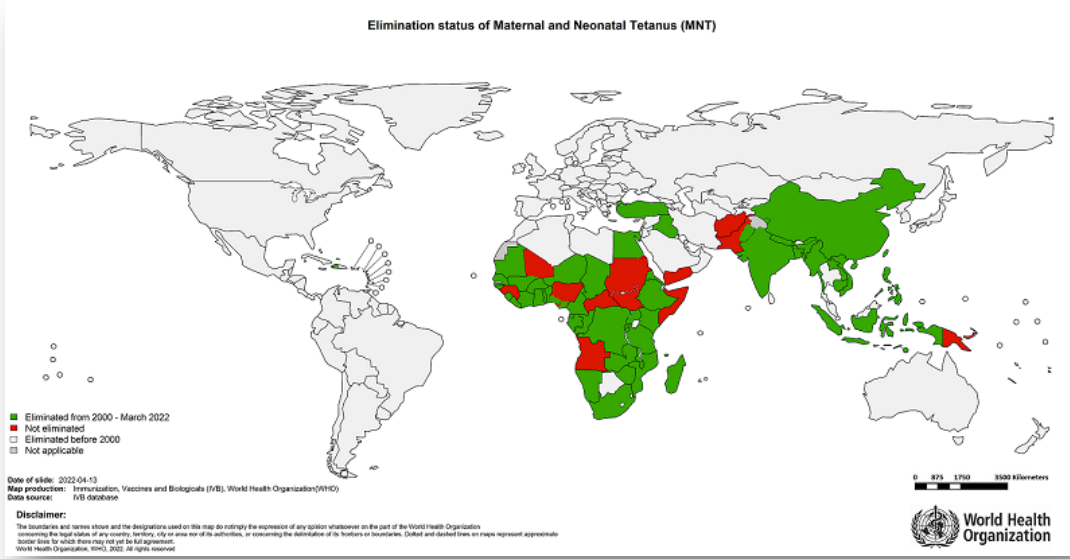
Gebelikte Aşılama Başarı Örneği: Yenidoğan ve Anne Tetanosun Eliminasyonu

Anne ölümlerine de neden olan tetanosa karşı, yaşa uygun tetanos toksoidi içeren aşı ile (DBT, DT, Td) aşılama (Tablo 2), yenidoğan ve anne tetanos eliminasyonu hedefine (her bölgede 1000 canlı doğumda 1’in altında yenidoğan tetanos vakasının görülmesi ve anne tetanosunun hiç görülmemesi) ülkemizde de 2009’da ulaşılmıştır (Şekil 2).

Tablo 2. Geçmişte Aşılansın Gebelere / Kadınlara Td Uygulama Şeması

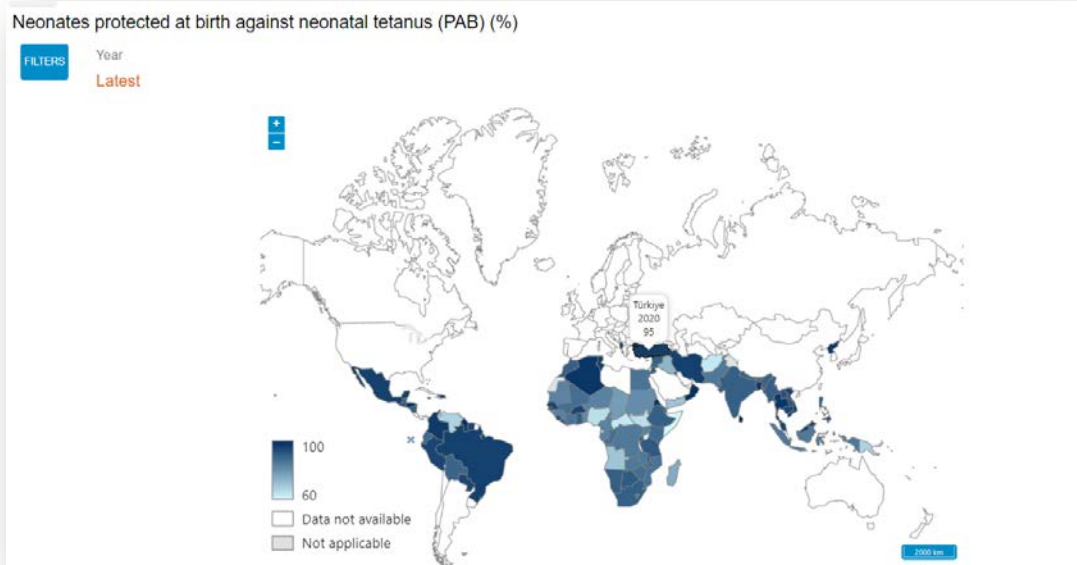
Son aşılama yaşı	Önceki aşı durumu	İlk temas ya da gebelikte yap	En az 1 yıl sonra yap
Bebeklik	3 doz DBT	2 doz Td*	1 doz Td
Okulöncesi Çocukluk	4 doz DBT	1 doz Td	1 doz Td
Okulöncesi Çocukluk	3 doz DBT+1 doz DT	1 doz Td	1 doz Td
Okul Çocuğu	4 doz DBT+1 doz DT	1 doz Td	YOK
Ergenlik (Adolesans)	4 doz DBT+ 2 doz Td	YOK	YOK

* 1 ay ara ile

Şekil 2. Dünya’da Yenidoğan tetanosu eliminasyonunun durumu (6)

Ülkemizde her yüz bebekten 95’i annesinin tetanosa karşı aşılanması sayesinde yenidoğan tetanosuna karşı korunmuş olarak doğmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. Türkiye’de yenidoğan tetanosuna karşı korunmuş olarak doğan bebek sıklığı (7)

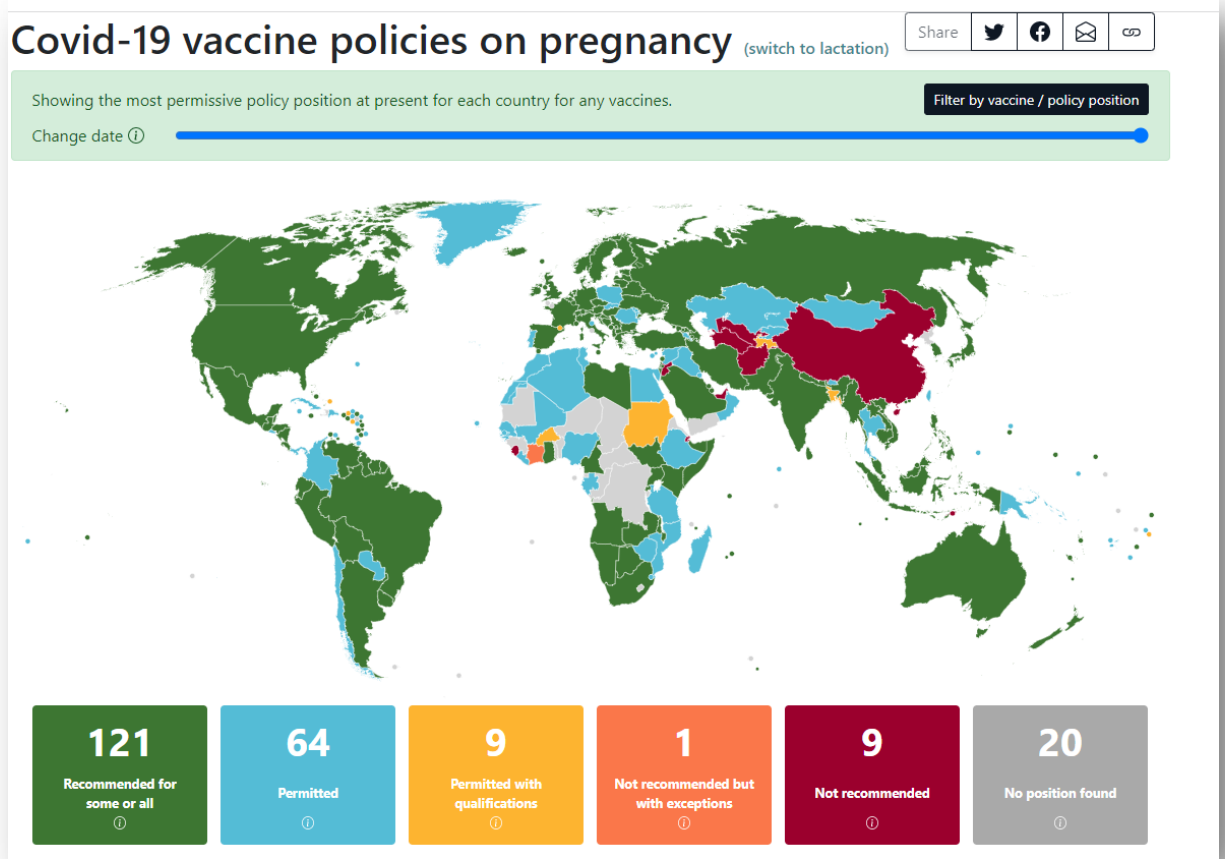
Gebelikte grip aşılması

Gribin gebeliğin özellikle 2. ve 3. trimesterinde ağır ve ölümcül seyredildiği iyi bilindiğinden grip aşısı gebelikte rutin olarak yapılması önerilen aşılandıdır (8,9,10).

Ülkemizde grip aşısı, gebeliğin son 6 ayı (Ekim-Nisan) grip mevsiminde geçecek kadınlar için geri ödeme kapsamında olup, Bakanlık 2007/27 sayılı genelge ile duyurulmuştur.

Gebelikte COVID-19 aşılması

COVID-19 pandemisinin başından bu yana, gebelikte bağışıklama üzerinde hassasiyetle durulmuştur. Tıpta uzmanlık derneklerinin çağrısıyla hekimler aşılamanın yapılmasını önermektedir. Dünya’da gebelere COVID-19 aşılması 185 ülkede önerilmekte ve erişimi sağlanmaktadır (Şekil 4)

Şekil 4. Dünya’da gebelere COVID-19 aşılması politikalarının dağılımı

COVID-19 Aşısı gebelikte güvenlidir

Birleşik Krallık’ta, Ocak 2021-Haziran 2022 arasındaki 18 ayda, COVID-19 aşısı kayıtlarına ulaşılabilen doğum yapmış 755,030 kadının doğum sonuçları üzerinden belirlenen, olumsuz ağılık sonuçları, ölü doğum, düşük doğum ağırlığı ve erken doğum bilgileri aşağıda özetlenmiştir.

1. Gebelerde COVID-19 hastalığının şiddetinde artış bildirilmektedir. COVID-19 hastalığına yakalanan gebelerde, gebe olmayan kadınlara kıyasla, **yoğun bakım ve suni solunum yardımı gereksinimi 3 kat, ölüm riski ise %25 artmaktadır.**
2. Gebeliğinde COVID-19’a karşı bir ya da daha fazla doz **aşısı yaptıranlarda normal doğum ağırlığı ile canlı doğum sıklığı, gebeliğinde hiçbir doz yaptırmayanlara göre daha yüksektir.**
3. Gebeliğinde COVID-19’a karşı bir ya da daha fazla doz **aşısı yaptıranlarda ölü doğum sıklığı gebeliğinde hiçbir doz yaptırmayanlara göre daha azdır.**
4. Gebeliğinde COVID-19’a karşı bir ya da daha fazla doz **aşısı yaptıranlarda düşük doğum ağırlığı sıklığı gebeliğinde hiçbir doz yaptırmayanlara göre daha azdır.**
5. Gebeliğinde COVID-19’a karşı bir ya da daha fazla doz **aşısı yaptıranlarda çok erken doğum sıklığı gebeliğinde hiçbir doz yaptırmayanlara göre daha azdır.**

Öneriler

1. Gebeler; COVID-19, Grip ve Tetanosa karşı aşılanma durumu açısından mutlaka değerlendirilmeli ve gerekli aşılar uygulanmalıdır
2. Gebeler grip ve COVID-19'dan korunmak için kapalı alanlarda ve kalabalıkta cerrahi maske takmalı, havalandırma, temizlik, mesafe ve temas süresini kısa tutma konusunda dikkatli davranmalıdır.
3. Gebeler, ateş, öksürük, burun akıntısı gibi üst solunum yolu enfeksiyonu bulgusu olan kişilerle temastan kaçınmalı, zorunlu bir temas söz konusu ise N95 maske takmalı ve havalandırma, temizlik, mesafe ve temas süresini kısa tutma konusunda dikkatli davranmalıdır

**Bağışıklama İçin Güçbirliği Platformu
Türk Tabipleri Birliği Aşı Çalışma Grubu
Türk Tabipleri Birliği Pandemi Çalışma Grubu
Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi**